

Universal Declaration of Human Rights - Kanuri, Central

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the UDHR in Unicode project, <http://www.unicode.org/udhr>.

Hakkiwa Adamganabe Dunya Ngaro Wowurtəgənama

Katiwu Kura

Adamgana woso kalkal ye kamanzaga nəmngalwo hakkiwa-a nambe-a kanzambibelan kozanyi ye.

Lardəwa Tawakkata Dunyabedə hakkiwa adamganabe ndubesoga haptaa-a nzatkawo-a nzaliwo-asoro tarai cizə dazana. Tarai cizə datənza adə Tawakam Lardəwa Tawakkata Dunyabebe duwo nəmkam ummawa dunyabebe suro hakkiwa adamganabe-a kuru suro daraja-a nəmngalwo-a ummabe yitatawatsəgənadəben culuwo.

Suro Hakkiwa Adamganabe Dunya Ngaro Wowurtəgənadəben Lardəwa Tawakkata Dunyabedəye futu kəskelan asutinro hakkiwa duwo kam wosoro kalkalro kartaa adəga bayangono.

Hakkiwa anyi nyiro kartaa.

Sandi anyi hakkiwanəm

Sandiga tigənmro fatkəgəne. Banane sandiga hapkəgəne ye liwe ye kəlanəm-a ummawa amanəm gade gapsəna-asoro.

Yitagattəgə

Adəgaima tada adamganabebe nəmngalwonza kambaata adə-a nəmnduasə kalkalnzə-a hakkiwanza Alanjo-adə shima ferno nəmkambe-a jirebe-a nəlefabe-aro dunya ngason asutəna,

Adəgaima hakkiwa adamganabero cistəgə ba-a fallaktə-abe sawowuro kəndowa halye kurzənyi waazə hangal adamganabero karega rozəgəna, kuru dunya duwo suron adamganasoye tamtam hakkinza manabe-a nzasarabe-a kuru nambe duwo dalil baaro citə-a jero-abadə shima awo talaawaye tamazana woro warmowotə,

Adəgaima awo mərədatənadə susu adamganaga dunon təkka nəmzaləm-a njokuno-a kəriwutəbedəro howum maibeye hakkiwanzaga səliwodəma,

Adəgaima awo mərədatənadə tawaa-a nəmkam-a indikate lardəwaben haptadəma,

Adəgaima ummawa Lardəwa Tawakkata Dunyabeye suro Tawakamdəben kamburshenza kəla hakkiwa adamganaben nanazaana, kəla daraja-a nəmngalwo-a adamganabe-a kəla kamu-a kwa-a hakkinza kalkal-aben kasadə gozana tamtam-a kəndəga ngəla-a hapsaa nambe gayaga fandoro,

Adəgaima Lardəwa Memba Kaapkadəbe woso wadəga gozana, tawaa Lardəwa Tawakkata Dunyabemben, daaraja ndubeso haptaa-a hakkiwa adamganabe-a nambe gaya lajiptə-a galtəro,

Adəgaima wadə adəga yitagattəgə nankaro hakkiwa-a nambe anyi-a asutadə awoye gaya linta,

Adə Nankaro

Samno Kura Dunyabedəye

Hakkiwa Adamganabe

Dunya Ngaro Wowurtəgəna Adəga

warmazəgə

shima mizan ummawa-a lardawa-a duksoye yitagattage wo, daji daryenzada ndu-a nduana-aso fellawan kunten, Wowur adaga karagan roza, ndusoro yikkalio-a ilmutaga-an hakkiwa-a nambe anyi-abe namgayanza haptaro, suro lardabe-a indikate lardawabe-ason ndusoye kalkalro asuza lajipsa, suro ummawa Lardawa Memba Karapkadabe-a suro ummawa gade sadiyanzalan dawuna-ason.

Babu 1

Adamgana woso kambe katambo ye daraja-a hakkiwa-ason kalkalye. Hankal-a nazaru-asoro kazapka ye suro hal namharamiben kamazasoga letaiyin ye.

Babu 2

Hakkiwa-a nambe a suro Wowur adaben daganada ndu-a nduana-aso kartaa, gayirta futubibema baaro, gayirta alama jilibeso, kadigabeso, alagabeso, talambeso, adinbeso, siyasabeso au rayiwu, larda gade au kaduwu gade, kanganti, tambo au awowa laa gade anyiga samunzana.

Anyibe ngawoman nduma kala siyasaben kal, kantawoben kal au daraja dunyalabe sawawuro kal karye au larda kamda daganabe sawawuro gayirtinba. Larda shi gultanama ada karmai kalandaben karga, amanaro musko larda gadeben karga, kalandalanganyi karga au sadiya kaidawa kantawobe laan karga yaye kal.

Babu 3

Ndu yaye hakkinza kala ronza-a namkambenza-a nalefa kalandaben mbeji.

Babu 4

Nduma kanji au kaliyaro tagandinba, namkanjiro garta-a kanji lado-aso awosta ye dapta ye.

Babu 5

Nduma njokunoso, namkaladoso, shimaso, azawaso, ganataginba.

Babu 6

Ndu yaye hakkinza ndaran yaye shiga kamro asutabe mbeji fuwu howumbelan.

Babu 7

Nduso fuwu howumben kalkal ye kuru gayirta baaro howumye sandiga saliwin ye. Nduso hakkinza nzaliwobe mbeji gayirtalan fallakta Wowur adabe sawawuro-a kala lan laa gade gayirtada nankaro waazana-alan.

Babu 8

Ndu yaye hakkinza salwu sandana mataabe mbeji shara rakkata lardabelan kala hakkinza gaya linta dusturye au howumye shiro cina namtanaben.

Babu 9

Nduma dalil baaro kantaso, jeroso, lardan dutaso ba.

Babu 10

Ndu yaye hakkinza futu maradazanaro shiga shara naptaralandabe walama baa ye jirea yebe karantabe mbeji kala hakkinza-a kaidawanza-a kuru awowa gade shara zaganyi-a tawattaaben.

Babu 11

1. Ndu yaye ngawo ayawu sadanaben angarda hakkinza kawu shiro fuwu sharaben ngawo saliwo maradatana shiro sadanaben ayawunzaga tawatsaginro.
2. Nduma kala awo abima ganyiben ayawuro tatinba futubin waano yaye ayawuda ayawuro walzanyiga, sadiya howum lardaben au indikate lardawaben, sa ayawu ada tadanaladan. Biya ganataginro walwono yaye ayawu sadan tadanadaga kozana ganataginba.

Babu 12

Ndu kala baaro wujirwa kalandabema, yalwandabema, au lamar lenam-arenzabemaro ci takinba, biya kala namkamnza-a darajanza-abe nankaro fitanatinba. Ndu yaye hakkinza howumye shiga nzalifobe mbeji kala dalil baaro wujirwanzaro ci nzakko-a fitanata-aben.

Babu 13

1. Ndu yaye hakkinza famno-a fato gar-abe mbeji suro darinamkalle larda ndasoben yaye.
2. Ndu yaye hakkinza lardabi yaye luwum koltabe mbeji, larda kaanzan kunten, kuru lardanzaro waltaabe ye mbeji.

Babu 14

1. Ndu yaye hakkinza lardawa gaden nafaka nzaliwo kalandabe nankaro mata-a fando-abe mbeji.
2. Hakki ada ayawuwa gade siyasaa letanyi au bigawa gade nya-a kasada-a Lardawa Tawakkata Dunyabea kala kalzanyiro faidatinba.

Babu 15

1. Ndu yaye hakkinza namkam lardabenza mbeji.
2. Nduma dalil baaro namkam lardabenza adaga daptinba ye hakkinza duwo namkam lardabenza faltabe yega daptinba.

Babu 16

1. Kamuwa-a kongawa-a wuraata angalla woso, kalangi abibema baaro jilibema, lardabema, au adin gadebema, hakkinza nyiya kandobe-a yal fandobe-aso mbeji. Sa nyiga kandobelan sandi indiso hakkinza kalkal kuru adagaima sa gadgetabe ishiya ye.
2. Nyiyada sai kasada sandi indi kamuda-a kwada-abe mbejilan duwo tadin.
3. Kandaga kamun kwanbede shima badiyaram maradagata gaya ummabe wo kuru sandiga kandagaram-a karye-ason salifoda hakkinza.

Babu 17

1. Ndu yaye runzalaro razaga gantoda hakkinza kuru adagaima shi-a am-a kaltam gantoda ye.
2. Nduma dalil baaro razaganzaga firtinba.

Babu 18

Ndu yaye hakkinza nazaru kandobe-a tawakarbe-a adinbe-a mbeji, suro hakki adaben nambe adinnza au nzasaranza faltabe-a nambe shi tilonza au suro jamuwubelan fetero au ashirlan adinza au nzasaranza yikkalio-a kando-a abutta-a lajipta-alan tartaabe mbeji.

Babu 19

Ndu yaye hakkinza rayiwu-a bayan kando-abe mbeji, suro hakki adaben nambe rayiwunza kalma baaro bayanjin kuru shilan nzara majin ye samoyin ye kuru hawarazagin futu hawarbe jilibin yaye kalangai baaro.

Babu 20

- 1. Ndu yaye hakkinza suro nalefaben samno sapta-a maamala kando-abe mbeji.*
- 2. Nduma dunon karapka kasatsanyiro nzakko ba.*

Babu 21

- 1. Ndu yaye hakkinza suro gumnati lardanzabero ci nzakobe mbeji, shi kalanza au wokkilnza futu kalkallan kartanamben.*
- 2. Ndu yaye hakkinza suro lardanzaben jamaro tunotobe mbeji.*
- 3. Kasada jamabeda shima farta kantawo gumnatibero walza, kasada ada suro karno gondua ye jirebe ye larda kapson ndu-a nduana-asoye sadin ye kuru kuriya suro ashirlan au ashirga samunzanalan tadinbelan bayanta.*

Babu 22

Ndu yaye kala shi memba ummabedan, hakkinza nzaliwo-a asuta-abe mbeji, kasada lardabemben au tawaa indikate lardawabemben futu fasal-a nyama-a lardadabe lagatarro, razaga-a namkamnza-a tagalisa baaro yita fuwutaga.

Babu 23

- 1. Ndu yaye hakkinza cida kandobe mbeji, cida saragana karza kando-a futu kaida sandanalan kando-a kurumason kaidu cida babelan shiga nzatakawo-a.*
- 2. Ndu yaye, gayirta futubibema baaro, hakkinza cida sadana lagatarro shiga alutabe mbeji.*
- 3. Ndu yaye cidama sadinga hakkinza awo alutaginmada shi-a yalwanza-a futu darajanza namadamganabe lagatarro sandiga cittannama alutagabe mbeji kuru nzara yaye nasha laa jamaro nafaka kanjobelan mbejiga diwijnba.*
- 4. Ndu yaye hakkinza karapka cidawube koktabe au kalanza nzakkobe mbeji tamtam kalezabe nzaliwo nankaro.*

Babu 24

Ndu yaye hakkinza tusu-a kundushi kando-abe mbeji, loktu cidabe angalbe kurzana-a batalla biyaa-a kunten.

Babu 25

- 1. Ndu yaye hakkinza futu kalkalro maradatano kanda gabe nlefa-a kanda gade kaji shi kalezana-a yalwanza-abe mbeji, hatta kambu-a kanza-a kazamu-a fato-a, kurun-a awowa gade tamtambe maradatano kunten-a, kuru hakkinza shiga nzatkawobe mbeji wanee cidaba laa, kundondi laa, nammaskin laa, namkamba laa, ngali kurwu laa au kanda garam kun-balinbe laaye shiro kanteri cuwutoga.*
- 2. Ya kandewu-a tada tiwal-aso ngalaro cistaga maradazana. Duli dukso, niyaa au niya baalan katambo yaye saliwo fandoda hakkinza.*

Babu 26

- 1. Ndu yaye hakkinza shiro ilmu kanjobe mbeji. Ilmu gultana ada de sulro tin, gananza yaye ilmu badiyarambe-a fuwunzabe maradatana-a. Ilmu badiyarambe gultana ada kanjonzada mburo walzana. Ilmu nzundube-a shanabe-ada ndarason mbeji ye tawandin yero tada kuru adagaima ilmu sandin fuwunbeda ye ndusoye sawanda karajinro walza natagaye suwudiya.*

2. *Ilmudā nāmkaṃ kamilga garta-a dunoatā hakkiwa adamganabe-a nambenzā-a nganzazāro walzā. Asutu-a kanadi-a nāmkaṃ-a indikate lardāwaben fuwuzāgin. Nāmgade jilibē au adinbe baro sādīn, kuru lardāwa Tawakkata Dunyabeye cidanzā nālefa rotabedāga yitafuwuzāgin.*

3. *Yaso Awasoye hakkinza burwoza jili ilmube mārādāzana karza dulinzaro gultagābe mbeji.*

Babu 27

1. *Ndu yaye hakkinzā kal baaro lamarwa adabe jamabelan gaam luwobe mbeji, adawadān tamtam fantā-a yasan ngalwotagānzāro kāla nzākko-a kuru faidanzān riwa fando-a.*

2. *Ndu yaye hakkinzā nzāliwobe mbeji kāla lamar bārzām-a kāla ro-aben cida nasha kimiyaben kal, ruwoben kal au muskon tandoben kal shima kunkunzā sutuluiya.*

Babu 28

Ndu yaye hakkinzā howum duwo hakkiwa-a nambe-a suro Wowur adāben dāganadāga yita bayanzāginma gantobe mbeji.

Babu 29

1. *Ndu yaye cida jama suron dāgana sandi baslan nāmkaṃnzā kaima baaro yitafuwuzāgin adābe kāndobe mbeji.*

2. *Suro hakkiwanzā-a nambenzā-a yitagatsāginben, ndu yaye kālangai howumye gānazānaro dazāgin tēganasmaro dalil hakkiwa-a nambe-a jama gade gapsanadābe asutā darajātā-a mārādāwa lamarwa bārzāmbe-a kāida suro jamaben kāndagabe-a suro naptāram demokāradiyaben nālefa fando-a.*

3. *Hakkiwa-a nambe-a anyi futubiman dalil Lardāwa Tawakkata Dunyabeye ferzānadān nguron dalilwa gadero faidatinba.*

Babu 30

Abima suro Wowur adāben fāsaranzā lardāro, samnaro au kamro kartaaro tanyi, amari hakki abima kāndobe au nya laa nganzatābe kāla hakkiwa-a nambe-a suro adālan dāganadāben bannaro fāsartanyi ye tanyi ye.
